

CPS^{rbc}/RWB^{bhg}

*Ref.:RWB^{bhg}/advies nr.12 « balans » (04-05-10)
Goedgekeurde versie op 10 mei 2004 per email*

Advies nr. 12
op initiatief

getiteld

Balans 2000-2004 en vooruitzichten

tot slot van het eerste mandaat van de

Raad voor het Wetenschapsbeleid.

Dit advies werd voorbereid door werkgroep XIII van de RWB^{bhg} met betrekking tot de « *Balans 2000-2004 en vooruitzichten* » onder het voorzitterschap van Dr Guy MARTENS, vice-voorzitter van de RWB^{bhg}.

Leden van de werkgroep XIII :

Alain BILLIET, Prof. Véronique CABIAUX, Prof. Patrick DYSSSELER, I^r Alain GROSFILS, Monique LAMBERT, Dr Guy MARTENS, Olivier WITMEUR.

Leden vertegenwoordigd door een expert : Christian FRANZEN door Frans DE KEYSER (Algemeen adviseur UEB-VOB); Dominique MICHEL (AGORIA) door Xavier DEHAN.

Ministerie van het BHG – secretariaat van de RWB^{bhg} : Paul VAN SNICK

Anhangigmaking

Overeenkomstig artikel 4 §1, al.2 van de ordonnantie van 10 februari 2000 (B.S. 2000.03.16), heeft de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het nuttig geacht bij zijn plenaire vergadering van 9 december 2003, een advies op eigen initiatief tot slot van zijn eerste mandaat uit te brengen, advies getiteld « *Balans 2000-2004 en vooruitzichten* ».

1. Inleiding

1.1. Een Raad voor het Wetenschapsbeleid, waarom en voor wie ?

Het grote belang van een doeltreffend O & O- en innovatiebeleid voor de economische ontwikkeling van de gewesten wordt tegenwoordig door het geheel van het politiek milieu erkend, ook al is de prioriteit terzake niet steeds in overeenstemming met de uitspraken.

De O & O-activiteit, die op zich een economische activiteit vormt, past bovendien bijzonder goed bij het stedelijk karakter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Dit document heeft tot doel de rol en de actie van de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de loop van zijn eerste mandaat alsook zijn successen, zijn redenen van spijt en ontevredenheid beter bekend te maken maar vooral een voorbereiding te zijn voor de toekomst.

Het is niet alleen voor de beleidsmensen bestemd maar ook voor alle betrokkenen bij O & O, of ze nu *generatoren* van wetenschap zijn, in academische instellingen, collectieve of privé-onderzoekcentra, ofwel de *transformatoren* van de resultaten van dit onderzoek die omzetten in concrete producten, procédés of innoverende diensten, in het bijzonder bedrijven allerhande en de niet-verhandelbaresector.

1.2. De opdrachten van de Raad

De opdrachten van de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden bepaald in art. 4, 5 et 6 van de “ordonnantie houdende oprichting van een raad voor het wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest”, daterend van 10 februari 2000 :

Art. 4 § 1. De Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient de regering van advies bij de voorbereiding van het gewestelijk wetenschapsbeleid.

Hij formuleert op verzoek of op eigen initiatief adviezen en aanbevelingen over alle vraagstukken die met deze aangelegenheid verband houden.

§ 2. De regering kan aan de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om een individueel advies vragen betreffende de studies en de onderzoeksprojecten die zij wenst uit te voeren.

Art. 5 Met het oog op een doeltreffende uitvoering van de in artikel 4 bedoelde taken, licht ieder regeringslid de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in over de activiteiten van zijn departement op het vlak van het wetenschapsbeleid.

Art. 6 De Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de bevoorrechte gesprekspartner van de vergelijkbare raadgevende organen op de verschillende gezagsniveaus, ook op internationaal vlak.

1.3. Samenstelling van de Raad

De samenstelling van de Raad werd vastgelegd door het “besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende samenstelling van de plenaire vergadering van de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgericht door de ordonnantie van 10 februari 2000”, gedateerd van 21 juni 2000.

Het besluit beoogt een vertegenwoordiging binnen de Raad van de voornaamste **actoren** bij onderzoek en ontwikkeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het bijzonder in de academische kringen, universiteiten en hogescholen, publieke en privé-onderzoekcentra, representatieve organisaties van de sociale gesprekspartners en de overheid.

1.4. Strategie

De Raad heeft zijn **strategie** verklaard in hoofdstuk 4 van zijn **Advies nr. 1** met betrekking tot «*De stimulering, het beheer, de administratie en de controle van de bij toepassing van het beleid inzake Onderzoek en Innovatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevoerde acties*».

De Raad is van mening dat het nuttig is :

- *het imago van het Gewest als intellectueel verankeringspunt te versterken door het steunen van “excellentienetwerken” voor onderzoek;*
- *het wetenschappelijk en technologisch potentieel van de ondernemingen in het Gewest te versterken door onderzoek en hun concurrentievermogen te verhogen;*
- *de samenwerking tussen de ondernemingen, universiteiten, hogescholen en hogere instituten van beide taalgemeenschappen, alsook de collectieve onderzoekscentra in het Gewest aan te moedigen;*
- *de overdracht van technologie bevorderen tussen de “kennisproducenten” en de entiteiten van het Gewest die de kennis best kunnen benutten (bestaande ondernemingen of, bij ontstentenis daarvan, op te richten ondernemingen);*
- *het wetenschapsbeleid te laten bijdragen tot andere bevoegdheidsgebieden van het Gewest en het niet te beperken tot louter economische doelstellingen;*
- *het gewestelijk beleid inzake wetenschappelijk onderzoek en technische innovatie te integreren in de Europese Ruimte op het vlak van Onderzoek;*
- *de beleidskeuzes en inspanningen inzake wetenschappelijk onderzoek beter bekend te maken.*

Hiertoe stelde de Raad een aantal concrete acties voor :

- ***Totstandbrenging van een passend wettelijk kader;***
- ***Opvoering van de financiële middelen;***
- ***Onderscheiden en steunen van “excellentienetwerken”;***
- ***Bevorderen van opleidingen met betrekking tot onderzoek, technologie en ondernemerschap;***
- ***Vereenvoudigen, verduidelijken, versoepelen en dynamiseren van de instrumenten voor bevordering van en steun aan wetenschappelijk onderzoek en innovatie. Projecten en acties door externe deskundigen laten evalueren;***
- ***Bevorderen van wetenschappelijke opleidingen en van de aantrekkelijkheid van wetenschappelijke loopbanen bij de jongeren;***

- *Zorgen voor een betere bekendheid van het wetenschapsbeleid en een betere communicatie terzake.*

1.5. De ondernomen acties

In de afgelopen vier jaar heeft de Raad door adviezen, deelneming aan allerlei opdrachten of andere acties gepoogd een positieve bijdrage aan deze regionale strategie te geven.

In de loop van dit eerste mandaat heeft de Raad 12 **adviezen** uitgebracht, op verzoek van de Regering of op eigen initiatief.

De lijst is weergegeven in bijlage 1, de samenvattingen en integrale teksten worden in de Jaarverslagen van de Raad gegeven.

In overeenstemming met art. 12 van de ordonnantie van zijn oprichting (10 februari 2000) presenteerde de Raad voor het Wetenschapsbeleid jaarlijks « *zijn activiteiten ter gelegenheid van een jaarlijks debat georganiseerd binnen de **Economische en sociale raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*** ».

Bovendien werd de Raad uitgenodigd door de voorzitter en de leden van de Commissie Economische Zaken van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad om zijn activiteiten voor te stellen tijdens een hearing daterend van 5 februari 2003.

Er werden ook tal van contacten gelegd met andere raden voor wetenschapsbeleid, zowel op federaal niveau als met de deelgebieden van het land, meer bepaald ter gelegenheid van een **Wetenschappelijke ronde- tafelconferentie** bestemd om Zijne Majesteit de Koning te informeren over de voornaamste bekommernissen van de raden op het gebied van wetenschapsbeleid in België en Europa.

Dankzij talrijke formele of informele participaties aan allerlei sectorale, regionale en internationale bijeenkomsten, bleef de Raad op de hoogte van de evolutie van het nationale en internationale milieu waaruit invloed kan ontstaan op de omstandigheden waarin het regionaal beleid inzake O & O en innovatie dient en zal dienen te evolueren.

Deze activiteiten zijn beschreven in de *Jaarverslagen* van de Raad.

2. Balans

In dit hoofdstuk worden de door de Raad in zijn **Advies nr.1** voorgestelde acties punt per punt bekeken. We zullen kritisch onderzoeken hoe en in welke mate deze voorstellen concreet werden gemaakt en of ze al dan niet succes hebben gehad.

2.1. Concrete acties

2.1.1. Totstandbrenging van een passend wettelijk kader

In zijn Advies nr. 1 was de aanbeveling van de Raad aan het Gewest opgenomen om zijn eigen financiële werkwijze te definiëren om het wetenschappelijk onderzoek en innovatie te steunen.

Adviezen nrs. 4, 5 en 6 werden op verzoek van de Regering uitgebracht en hadden betrekking op het ontwerp van ordonnantie over de aanmoediging en de financiering van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie en over zijn ontwerpen van uitvoeringsbesluiten.

In de ordonnantie daterend van 8 februari 2002 en haar uitvoeringsbesluiten werden de adviezen van de Raad ruimschoots opgenomen.

De Raad oordeelde het eveneens raadzaam (Advies nr. 1, § 4.5.1) dat het Gewest zichzelf zou voorzien van « *één administratie voor alle vormen van O & O-beleid* », definieerde de opdrachten van deze administratie en de te vervullen eigenschappen (§ 4.5.3) :

- flexibiliteit
- proactiviteit
- snelheid
- consequentie
- soepelheid
- transparantie

In zijn Advies nr. 7 verheugde de Raad zich dan ook over de oprichting van het **Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Onderzoek en de Innovatie van Brussel** dat in het voorontwerp van ordonnantie gedateerd van 28 november 2002 werd aangekondigd, ook al werden er enkele aandachtspunten in aangestipt m.b.t. :

- de bescherming van de strikte objectiviteit van het I.W.O.I.B.;
- het toepassingsgebied van de opdrachten van het Instituut;
- de “externe” financieringsbronnen van het Instituut.

In Advies nr. 10 kwam de tevredenheid van de Raad tot uiting over het ontwerp van besluit van 25 september 2003 waarin de organieke personeelsformatie van het Instituut werd bepaald. Ook werd hierin erkend dat het project tegemoet kwam aan de aan het licht gekomen nodige personeelsformatie. In dit Advies wordt eraan herinnerd “*dat deze personeelsleden doeltreffend aan de operationele opdrachten van het instituut dienen mee te werken*”.

Hiertoe is het van belang :

- rekening te houden met een zekere hiërarchie van de taken;
- soepele structuren en een zekere all-roundinstelling van het personeel te bewaren;
- intern een beroep te doen op zeer gekwalificeerde wetenschappelijke adviseurs;
- een goed evenwicht te bewaren tussen administratieve en wetenschappelijke banen.

Ook werd er door de Raad aangedrongen op een snelle inwerkingtreding van het I.W.O.I.B. en werd er helaas vastgesteld dat deze nog geen plaats had gevonden op 20 april 2004.

2.1.2. Opvoering van de financiële middelen

Na vele jaren gebrek aan een werkelijk wetenschapsbeleid, werd het O & O-budget van het Gewest tussen 1999 en 2001 verhoogd, van ongeveer €11 miljoen tot €26 miljoen, wat wees op de wil om dezelfde soort inspanningen terzake te leveren als de andere gewesten van het land.

Ondanks de aanbevelingen van de Raad, werden deze inspanningen niet volgehouden, hoewel België had aangekondigd “doelstelling 3 %” te willen bereiken in het “Europa der kennis”. (Advies nr. 9, op eigen initiatief).

Het gebrek aan een voluntaristisch regionaal beleid ten gunste van O & O en innovatie zou op middellange termijn uiterst nadelige sociaal-economische gevolgen kunnen hebben voor het Gewest en zelfs zeer schadelijk kunnen zijn voor zijn economische toekomst.

2.1.3. Onderscheiden en steunen van excellentienetwerken (advies nr. 3)

In zijn op eigen initiatief uitgebracht Advies nr. 3, werd door de Raad aan de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het instellen aanbevolen van “**excellentienetwerken**” op het gebied van onderzoek, met de bedoeling :

- het Gewest het beeld mee te geven van een *kruispunt van wetenschap en technologie*;
- de acties inzake wetenschappelijk onderzoek van het gewest in de Europese Ruimte voor Onderzoek te integreren;
- samenwerking in de hand te werken tussen de betrokkenen op het gebied van onderzoek binnen het Gewest;
- de overdracht van innoverende wetenschap aan te moedigen tussen onderzoekseenheden en economische partners.

Ondanks een aanvankelijk gunstig onthaal, ligt dit project nog steeds “in een map” bij gebrek aan financiële middelen om het op te starten.

2.1.4. Bevorderen van opleidingen met betrekking tot onderzoek, technologie en ondernemerschap.

Buiten zijn steun aan O & O met economische doeleinden, werd het Gewest bedeed met instrumenten die bestemd zijn om jonge vorsers te steunen, zoals :

— *Research in Brussels* : dit is een beurzenprogramma om de opvang van jonge buitenlandse vorsers te bevorderen bij Brusselse onderzoeksinstituten.

— *Prospective Research for Brussels* : dit programma is bestemd om de universiteiten aan te moedigen om onderzoek aan te vatten op gebieden die voor het Gewest van structureel belang zijn.

Afgesproken werd dat het I.W.O.I.B. zich met het beheer van deze programma's zou bezighouden.

Ook wordt er door de Raad aangedrongen op het belang van een samenwerking tussen opleiding voor onderzoek en opleiding voor ondernemerschap. Laatstgenoemde opleiding kent een zekere ontwikkeling in bepaalde instituten die met het Gewest samenwerken.

2.1.5. Vereenvoudigen, verduidelijken, versoepelen en dynamiseren van de instrumenten voor bevordering van en steun aan wetenschappelijk onderzoek en innovatie.

De instelling van een « *aangepast wettelijk kader* » en van een « *één administratie voor alle O & O-beleidslijnen* » zouden als voornaamste gevolgen hebben de vereenvoudiging, verduidelijking, versoepeling en dynamisering van de instrumenten voor promotie en steun aan het wetenschappelijk onderzoek en innovatie; dat is immers het doel en de essentiële opdracht van het I.W.O.I.B.

De rol van andere betrokkenen zoals het Brussels agentschap voor de onderneming (B.A.O.) en het Verbindingsbureau Brussel-Europa (V.B.B.E.) zou verduidelijkt moeten worden zoals ook de samenwerkingsmogelijkheden met het I.W.O.I.B. aangemoedigd dienen te worden.

Het Gewest heeft een aantal programma's opgestart die bestemd zijn om de transformatie te bevorderen van onderzoeksresultaten die op economisch vlak gunstig kunnen worden omgezet in innovaties. Het gaat hier zowel om

- financiële steun aan onderzoeksprojecten van universiteiten die op het grondgebied van het gewest gunstig kunnen worden uitgewerkt en waar spin offs uit kunnen voortvloeien (programma LINK 1),
- financiële steun aan universiteiten inzake consultancy en human resources om hun participatie aan Europese programma's in de hand te werken (programma LINK 2),
- steun aan het nemen van octrooien (in samenwerking met het B.A.O.),

als om het instellen van **incubatoren** die bestemd zijn om ontluikende bedrijven op te vangen en hun de gewenste steun op het gebied van management zowel wetenschappelijk als technisch te verlenen.

De Raad verheugt zich uiteraard om deze initiatieven. maar er werd verbazing en spijt uitgesproken omtrent het feit dat hij nooit officieel werd geraadpleegd over het beleid inzake het instellen van **incubatoren** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, terwijl dit toch een bijzonder interessant en toekomstgericht initiatief is. Dankzij de samenstelling van de Raad (zie hoofdstuk 1.3 hierboven) en de contacten met andere Belgische en Europese gewesten (zie missie in Baden-Württemberg), had men waarschijnlijk kunnen bijdragen tot het oriënteren van dit beleid naar de oprichting van een "**Brussels netwerk incubatoren**", van elkaar aanvullende en samenwerkende, zodanig dat overlapping of zelfs ongewenste concurrentie kon worden vermeden.

Bij de Raad wordt zulks niet opgevat als het teken dat men hem niet wenste te raadplegen maar meer als een frappant maar zeker niet losstaand voorbeeld van het gebrek aan kennis omtrent de in de stichtingsakte omschreven opdrachten en de rol van RWB^{bhg} die door bepaalde ministeriële departementen, ook al zijn ze bij de Plenaire vergadering vertegenwoordigd, aan de dag wordt gelegd (zie hoofdstuk 1.2 hierboven). Het project "Wijk der Kennis" is terzake een ander voorbeeld.

2.1.6. Bevorderen van wetenschappelijke opleidingen en van de aantrekkelijkheid van wetenschappelijke loopbanen bij de jongeren

Met de “**Operatie Ishango**”, heeft het Gewest een aantal initiatieven op gang gebracht met de bedoeling het beeld van wetenschap en onderzoek bij de jeugd te verbeteren. Een greep uit deze initiatieven :

- een wedstrijd ter attentie van de leerlingen van het middelbaar onderwijs voor het schrijven van een literaire novelle met wetenschappelijke inslag;
- een aantal wetenschappelijke prijzen bestemd om het in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevoerd kwaliteitsonderzoek in de schijnwerpers te zetten;
- in het bijzonder de prijs “**Ishango voor wetenschappelijke communicatie**” die bestemd is om communicatieinspanningen te belonen welke gericht zijn op de verbetering van het beeld van het wetenschappelijk onderzoek bij de burger en vooral bij de jeugd.

Tal van andere acties, zowel privé als van de overheid worden in het Gewest gevoerd en zijn dikwijls miskend of verkeerd gecoördineerd; een aantal verdient het zeker aangemoedigd te worden.

Door de Raad werd dan ook een zo volledig mogelijke inventaris van deze acties op touw gezet; bij gebrek aan voldoende middelen, met name personeel, kon deze “**Cartografie van de verspreiding van wetenschappen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**” nog niet worden afgewerkt hoewel de gegevens reeds verzameld zijn.

2.1.7. Een betere zichtbaarheid en een betere communicatie verzorgen op het gebied van wetenschapsbeleid.

Administratieve vereenvoudiging en hergroepering van de taken die voortvloeien uit de oprichting van het I.W.O.I.B. (zie hoofdstuk 2.1.5) zouden *de facto* voor een betere zichtbaarheid en communicatie op het gebied van regionaal wetenschapsbeleid moeten zorgen, in het bijzonder aangaande de middelen die ter beschikking worden gesteld van degenen die bij onderzoek betrokken zijn. Het toekomstig jaarverslag van het Instituut, waarop de Raad in zijn Advies nr. 7 een toespeling maakt, zou één van de voornaamste instrumenten van deze communicatie moeten worden.

In 2002 zorgde de Raad voor steun en participatie aan het initiatief van de regering om een gegevensbank op te richten “*voornamelijk bestemd om de onderzoekseenheden die in het gewest actief zijn, bekend te maken, niet enkel bij hun gelijken maar ook bij potentiële gebruikers van de resultaten van het onderzoek, waarbij de mogelijkheid wordt geboden samenwerkingen te ontwikkelen op regionaal en op Europees vlak*”.

Door de Raad wordt de aandacht gevestigd op de noodzaak deze **Brussels R& D Cartography** , die een belangrijk communicatieinstrument is, regelmatig bij te werken.

2.2. Integratie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de Europese Onderzoeksruiimte

Reeds in zijn eerste Advies (§ 4.0.) werd er door de Raad aangedrongen op de noodzaak « *het gewestelijk beleid inzake wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie integreren in de Europese Onderzoeksruiimte* ».

2.2.1. Europese integratie en het 6de kaderprogramma

Op verzoek van de Regering van het Gewest, besteedde de Raad Advies nr. 2 aan « *Het voorstel van het Zesde kaderprogramma (2002-2006) gepresenteerd door de Europese Commissie* ».

De Raad verheugt zich over de opstelling van het nieuwe concept van **Europese Onderzoeksruimte** en van de keuze door de Commissie van zijn drie werkrichtingen binnen de 6de KPOTO :

- *onderzoek integreren*
- *de Europese Onderzoeksruimte (EOR) structureren*
- *de bases van de EOR verstevigen*

maar vestigt evenwel de aandacht van de regering op « *het belang van de implementatieprocedures voor de instrumenten van het 6de Kaderprogramma. Er dient immers vermeden te worden dat kleine landen benadeeld zouden worden door regels die zijn afgestemd op de grote landen. Dit geldt vooral m.b.t. :*

- *de instelling van excellentienetwerken en geïntegreerde projecten;*
- *de integratie van de onderzoeksresultaten in de ondersteuning van de besluitvorming;*
- *de integratie met andere beleidsgebieden van de Europese Unie of met nationale beleidslijnen;*
- *de uitbesteding van het administratief en financieel projectbeheer.*

De Raad stelde voor dat « *de Brusselse Hoofdstedelijke Regering alle maatregelen inzake harmonisering van de mobiliteit of het Europees octrooi te steunen want deze verminderen de druk die op de gewesten wordt uitgeoefend inzake ontwikkeling en valorisatie van het onderzoek* ».

Ervan uitgaand dat « *een van de grote troeven van het Gewest bestaat in de hoge concentratie van ondernemingen, KMO's en academische onderzoekcentra* », is de RWB^{bhg} van mening dat het van belang is « *met het oog op de gewestelijke ontwikkeling de belangstelling van de samenleving voor de wetenschap op een hoog peil te handhaven en alle daartoe voorgestelde acties te steunen* ».

Het voorzitterschap van de Europese Unie in de loop van de tweede helft van 2001 en in het bijzonder de Conferentie van het Voorzitterschap van de Onderzoeksraad voorgezeten door Minister-Voorzitter François-Xavier DE DONNEA, ter gelegenheid waarvan de Raad zijn steentje bijdroeg, gaf de regering een ideale kans om deze standpunten te verdedigen.

Ook al boden bepaalde lidstaten weerstand waardoor het *communautair octrooi* niet onder het Belgisch voorzitterschap kon worden verwezenlijkt, toch kreeg het idee gestalte en konden er vele verbeteringen worden aangebracht aan de implementatieprocedures van de instrumenten van het 6de KPOTO, meer bepaald wat de afmetingen betreft van de “excellentienetwerken” en de “geïntegreerde projecten”.

Ook met het oog op een Europese integratie stelde de Raad op eigen initiatief in zijn **Advies nr. 3** de oprichting voor van “plaatselijke” *excellentienetwerken* gebaseerd op een origineel model waarin het volgende kon worden opgenomen :

- *een beduidende steun aan laboratoria voor kwaliteitsonderzoek, in de vorm van kernen gegroepeerd in een « excellentienetwerk »;*
- *een samenwerking ondernemingen/universiteiten geconcretiseerd via een « begeleidingsforum ».*

Alhoewel dit project tot in de puntjes werd uitgewerkt en gunstig ontvangen werd door de regering, kon het tot nu toe niet tot stand worden gebracht door gebrek aan financiële middelen en een werkelijke politieke bezieling (zie 2.1.3 hierboven).

De Raad heeft sindsdien regelmatig contacten onderhouden met de Directie Onderzoek van de Europese Commissie, in het bijzonder door deel te nemen aan verschillende evenementen die in de Jaarverslagen zijn vermeld.

2.2.2. De rol van de universiteiten in het Europa der kennis

Op verzoek van de regering, geeft de RWB^{bhg} in zijn Advies nr. 8 antwoord op de vragen die de Europese Commissie stelt omtrent de rol van de universiteiten. Het gaat om acht grote strekkingen :

- 1. de inkomens van de universiteiten verhogen en diversifiëren;*
- 2. de beschikbare financiële middelen doeltreffender gebruiken;*
- 3. de resultaten van het wetenschappelijk werk doeltreffender aanwenden;*
- 4. excellentievoorwaarden scheppen;*
- 5. Europese excellentiecentra en –netwerken ontwikkelen;*
- 5. excellentie in human resources;*
- 7. een betere openstelling op internationaal niveau;*
- 8. lokale en regionale ontwikkeling.*

De Raad vestigt de aandacht op :

- het gevaar een uniformisatie (en niet de gewenste harmonisatie) op te leggen waarbij geen rekening wordt gehouden met de diversiteit van de nationale systemen voor de werking van het hoger onderwijs en het onderzoek in Europa;
- het belang vanuit dit standpunt de beste praktijken te identificeren, deze te verspreiden en de universiteiten de mogelijkheid te bieden er voordeel uit te halen;
- het gevaar het in gebreke blijven van de overheid te willen opvangen door alternatieve en voornamelijk privé-financieringsbronnen in te zetten ten behoeve van de universiteiten.

De Raad brengt in herinnering dat « *de eerste rol van de universiteit erin bestaat een intellectuele opleiding met inachtneming van kwaliteit en aansluiting bij de voor veranderingen vatbare behoeften van de samenleving te verschaffen* » en dat « *fundamenteel onderzoek het onontbeerlijk instrument is om deze aansluiting en de daarmee gepaard gaande kwaliteit in stand te houden* ».

Het is de rol van de overheid de materiële en niet materiële investeringen in het universitair onderwijs en in het onderzoek (voornamelijk basisonderzoek) te financieren en op die manier de onmisbare onafhankelijkheid van de universiteit te garanderen.

Dit is geenszins in tegenstrijd met de verschillende vormen van “dienstverlening aan de Maatschappij” of de oprichting van « *spin-offs* » voor zover « *deze bronnen van financiering slechts een inbreng zijn... en geen onmisbare materiële middelen voor de overleving van de universiteit zijn* ».

2.2.3. In onderzoek investeren : een actieplan voor Europa

In april 2003, publiceerde de Commissie een mededeling over « *In onderzoek investeren : een actieplan voor Europa* » bestemd om de lidstaten aan te sporen vanaf 2010, 3 % van hun B.B.P. aan onderzoek te spenderen om « *van Europa de meest competitieve en dynamische economie te maken tegen 2010* ».

Dit actieplan stelt 22 soorten acties voor, gespreid over 4 categorieën :

- *coördinatie en harmonie brengen in de acties die op enigszins wanordelijke wijze in Europese landen worden ondernomen;*
- *een aanzienlijke verbetering aanbrengen in de overheidssteun aan onderzoek en innovatie;*
- *het niveau van de overheidsfinanciering voor onderzoek en innovatie verhogen;*
- *de reglementaire context voor onderzoek en innovatie verbeteren.*

Rekening houdend met het belang van dit plan voor de oriëntaties van het regionaal beleid terzake, nam de Raad het initiatief een Advies nr. 9 uit te brengen over de inhoud ervan en in het bijzonder over de gevolgen en mogelijke implicaties voor het wetenschapsbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Hoewel er bij de RWB^{bhg} begrip is voor de structurele redenen die ten dele een verklaring vormen voor de ietwat zwakke “O & O-intensiteit” ten opzichte van de overige gewesten van het land, is er toch ook bezorgdheid over de **vergelijkende evolutie** van de O & O-uitgaven en wordt er met klem gezegd : “*enkel dankzij een heroplevingsbeleid van O & O zal het Gewest aan zijn huidige stagnatie kunnen ontsnappen (zie ook hoofdstuk 2.1.2) en het deel dat hem toekomt op zich kunnen nemen in de noodzakelijke inspanningen om het Europees doel te bereiken* ».

2.2.4. B.R.A.I.N.S.

In december 2002 richtte de regering het ***Brussels Relocation and Interfacing Network for Scientists*** op, bestemd om in te passen in het toekomstig Europees netwerk voor mobiliteitscentra.

De Raad wenst dit initiatief te steunen en de mobiliteit van vorsers aan te moedigen, waarbij de nadruk wordt gelegd op de noodzaak voor deze vorsers over ***buurtondersteuning*** te beschikken, gebaseerd op het **oplossen van uiterst praktische vraagstukken** (het verkrijgen van een visum, informatie en steun in wettelijke, fiscale en sociale aangelegenheden, werk voor de partner, opvoeding van de kinderen). In dit opzicht wordt een nauwe samenwerking vooropgesteld met instellingen zoals het **V.B.B.E.** (Verbindingsbureau Brussel-Europa). De Raad verheugt zich over de recente inhuldiging in het kader van B.R.A.I.N.S., van het

Internationaal Huis voor Onderzoekers en stelt voor dat de volgende Raad een betere voeling zou hebben met de follow-up van de activiteiten i.v.m. B.R.A.IN.S.

3. Vooruitzichten

3.1. Hoofdpijnen en instrumenten voor een wetenschapsbeleid

Sedert zijn inwerkingtreding in december 2000, heeft de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest binnen zijn bevoegdheden actief deelgenomen aan drie belangrijke hoofdpijnen van het gewestelijk wetenschapsbeleid :

- *het uitwerken van een aangepast wettelijk kader;*
- *het instellen van één enkele administratie voor het op gang brengen van acties ten gunste van O & O in het Gewest;*
- *de bevordering van de integratie van het Gewest in de Europese Onderzoekruimte.*

3.1.1. Een aangepast budgettair beleid

Helaas moet men vaststellen dat het Gewest bij gebrek aan een aangepast budgettair beleid geen vooruitgang boekt op het gebied van O & O, zodanig dat het onmogelijk wordt het “**convergentieplan**” samen met de overige gewesten van het land te volgen, en het ook niet mogelijk is zijn aandeel te leveren aan de Belgische participatie aan het “**Actieplan voor Europa**”; bovendien kunnen hieruit op middellange termijn uiterst ongunstige sociaal-economische gevolgen voor het Gewest voortvloeien.

Door de Raad wordt dan ook aan de regering **dringend** aanbevolen dit convergentieplan zo spoedig mogelijk weer op te nemen en het budget voor wetenschapsbeleid vanaf 2005 aan te passen.

De Raad wenst dat binnen dit budget, wanneer het beduidend en duurzaam verhoogd zal zijn om bovenstaande doelstellingen mogelijk te maken, het I.W.O.I.B. over een eigen budgettaire post zou beschikken die het in staat zou stellen het geheel van zijn opdrachten doeltreffend te vervullen, zonder gebruik te maken van de hulpbronnen die bestemd zijn om onderzoeksprojecten met zowel economische als niet economische finaliteit te steunen.

De Raad wenst eveneens zelf te beschikken over een eigen budget om zelf zijn opdrachten op zelfstandige wijze te vervullen.

3.1.2. Het beheer en de uitvoering van een wetenschapsbeleid

De oprichting van het I.W.O.I.B. stemt overeen met de wens van het Gewest zichzelf één enkel en doeltreffend bestuur te geven voor de uitvoering van zijn O & O-beleid.

De Raad benadrukt op een dringende oprichting van dit Instituut waarvan de activiteiten zouden ten laatste in het begin van de komende wetgevende periode van start moeten gaan; de komende activiteitsjaren zullen van het grootste belang zijn om te bewijzen dat het Instituut wel degelijk de gewenste eigenschappen bezit (zie hoofdstuk 2.1.1.) en om de zowel menselijke als budgettaire middelen te verantwoorden die ter beschikking werden gesteld.

De Raad heeft duidelijk zijn wens laten kennen niet in een situatie te worden gesteld om achteraf de verschillende prestaties van het I.W.O.I.B. te onderzoeken. Toch is het de bedoeling dat de Raad met het Instituut samenwerkt, meer bepaald om zijn onafhankelijkheid, zijn striktheid en onpartijdigheid te bewaren op het vlak van toekenning van steun aan onderzoek en innovatie.

De Raad vestigt de aandacht op het belang van de kwaliteit en de verspreiding van het toekomstig “**jaarverslag**” van het Instituut voor de zichtbaarheid van het gewestelijk wetenschapsbeleid.

3.2. Een innovatiebeleid

Ondanks de te beperkte middelen, voert het Gewest toch een beleid waarin het volledige proces van technologische innovatie is opgenomen vanaf het ontspringen van ideeën die tot economische exploitatie kunnen leiden tot steun aan de start van ontluikende bedrijven.

3.2.1. De O & O-programma's van het Gewest

De Raad wenst hier te wijzen op het belang van programma's zoals :

- de financiële steun aan academische onderzoeksprojecten die op het grondgebied van het gewest een economische ontplooiing kunnen vinden;
- steun aan het verdedigen van industrieel eigendom, in het bijzonder door het nemen van octrooien;
- financiële steun aan onderzoek met economische finaliteit.

In een naar de Raad hoopt nabije toekomst zouden deze programma's door I.W.O.I.B. beheerd moeten worden.

3.2.2. Samenwerking universiteiten-bedrijven

Nog niet zo lang geleden vestigde de Raad de aandacht op een “Brusselse paradox”, namelijk een discrepantie tussen de sterke concentratie aan ideeënbronnen in het Gewest en de betrekkelijk weinig doeltreffende overdracht van deze ideeën naar ondernemers die er iets mee kunnen doen.

De Raad betreurt dat zijn voorstel tot oprichting van “**excellentienetwerken**” die meer bepaald bestemd zijn voor het vergemakkelijken van de overdracht van innoverende know-how van onderzoekscellen naar economische partners niet van de grond kon komen bij gebrek aan financiële middelen, ondanks een aanvankelijk zeer gunstige reactie.

De Raad nodigt het Gewest uit alle acties uit te voeren die aangewezen lijken om deze **samenwerking** aan te moedigen **tussen academische onderzoekcentra, collectieve onderzoekcentra en bedrijven**. Hij stelt bijvoorbeeld voor de “Gids der Partnerships tussen bedrijf-universiteit”, die onlangs voorgesteld werd door de Raad van Rectors van de Franstalige Universiteiten in samenwerking met verschillende interprofessionele verenigingen, aan de gewestelijke omstandigheden aan te passen en te verspreiden.

Tevens stelt hij voor een samenwerkingsactie te steunen tussen interfaceorganen van de universiteiten en de hogescholen; het werken met een netwerk zou voor extra doeltreffendheid kunnen zorgen in het zoeken naar en het informeren van industriële partners.

3.2.3. Incubatoren

De Raad is van mening dat het initiatief om in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest **incubatoren** op te richten om nieuwe bedrijven (of activiteiten) voor een beperkte tijd in hun startfase een onderkomen of steun te bieden zowel op wetenschappelijk als op technisch en managementsvlak als uitermate positief dient te worden beschouwd.

In de huidige acties worden volgens de Raad de middelen enigszins versnipperd en is er wellicht sprake van een gebrek aan samenhang; er wordt bij de Raad betreurd en is men verrast over het feit dat hij omtrent dit initiatief nooit officieel werd geraadpleegd.

Zijn samenstelling en contacten met andere Belgische of Europese gewesten hadden waarschijnlijk kunnen bijdragen tot het richten van dit initiatief naar de oprichting van een **Brussels netwerk** van elkaar aanvullende en samenwerkende **incubatoren**.

De Raad oordeelt dat terzake voor de komende Raad een mogelijkheid tot positieve actie klaarligt.

3.2.4. Economische activiteiten met een hoge kenniswaarde naar voren halen

In het O & O-beleid in het Brussels gewest dient voorrang te worden gegeven aan economische ontwikkeling gebaseerd op activiteiten met een "hoge kenniswaarde"; via een dergelijk beleid zal het economisch weefsel veelzijdig kunnen worden.

Het is van belang meer steun te geven aan vorsers en partners die over industriële ervaring beschikken. Dit is de *conditio sine qua non* voor de oprichting van nieuwe bedrijven die hun plaats zullen vinden in onze geglobaliseerde wereld.

Het verstedelijkt karakter van het gewest en zijn hoog gehalte aan opleidings- en onderzoekcentra maken het zeer geschikt om dergelijke activiteiten op te vangen.

3.3. Een open beleid

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan zichzelf uiteraard niet bedruipen en kan evenmin een wetenschapsbeleid voeren zonder rekening te houden met de evolutie van het nationaal en Europees of zelfs internationaal milieu waarin we verkeren.

3.3.1. Samenwerking op nationaal vlak

De Raad nodigt zijn opvolger uit de uitstekende relaties die met de andere Raden voor het Wetenschapsbeleid van het land werden uitgesponnen voort te zetten en meer inhoud te geven, niet alleen voor een betere samenhang tussen federale staat en deelstaten, maar ook om een benadering in overleg voor te stellen bij het *Actieplan voor Europa*.

3.3.2. Een beleid als venster op Europa

Tal van acties van de Raad getuigen van het belang dat gehecht wordt aan de integratie van het Gewest in de *Europese Onderzoekruimte* en aan de acties ten gunste van de mobiliteit

van vorsers, zowel op Europees als op internationaal vlak (*Research in Brussels*, B.R.A.I.N.S., Internationaal Huis voor Onderzoekers...).

De Raad nodigt het gewest uit zijn betrekkingen met de Europese Unie te behouden en te verstevigen, en in het bijzonder met de Directie Onderzoek van de Europese Commissie, hierbij rekening houdend met :

- de voorbereiding van het 7de Kaderprogramma
- de rol van de Gewesten in de *Europese Onderzoekruimte*
- het aandeel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de Belgische participatie aan het *Actieplan « 3 % »*
- de daadwerkelijke realisatie van het *Europees octrooi*
- enz., enz.

Tevens wordt er een bijzondere inspanning aanbevolen om de informatie afkomstig van de Europese Commissie in het bereik te brengen van de onderzoeksactoren in Brussel. Hiertoe wordt een verhoogde samenwerking gesuggereerd met het I.W.O.I.B, het B.A.O., het V.B.B.E en de gesubsidieerde interfaces.

3.4. Een beleid naar de Jeugd toe

Wetenschappelijk onderzoek is op zich een economische activiteit die goed aangepast is aan het stedelijk karakter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en kan een ruime schakering van jobs op allerlei niveau voortbrengen : vorsers, technici, administratieve medewerkers...

Zoals dat in heel Europa het geval is, heeft het gewest te kampen met het gebrek aan interesse vanwege de jeugd voor wetenschappelijke en technische loopbanen.

De Raad verheugt zich over het feit dat het gewest jonge vorsers steunt en ook programma's op touw zet om de belangstelling van de jeugd voor wetenschap te wekken (ISHANGO...).

De Raad is voorstander van het benadrukken van dergelijke acties die zowel door de privé sector als door de overheid worden opgezet en heeft te dien einde een actie op gang gebracht om initiatieven te identificeren die op dat gebied bestaan.

De Raad nodigt het gewest uit deze « *Cartografie van de verspreiding van wetenschappen* » af te werken en de regering op deze basis aan te zetten tot een inspanning om jongeren opnieuw te motiveren voor het kiezen van wetenschappelijke loopbanen via een steun aan de meest doeltreffende acties.

3.5. Onderzoek ten dienste van het beleid van het Gewest

Hoewel de aanmoediging van projecten met economische finaliteit het grootste deel van het budget voor wetenschapsbeleid van het Gewest vertegenwoordigt, oordeelt de Raad het nuttig eraan te herinneren dat een aanzienlijk deel van het budget aan onderzoek zonder economische finaliteit wordt besteed en dat het Gewest middelen ter beschikking stelt van jonge universitaire vorsers bestemd om onderzoek aan te moedigen in sectoren met een structureel belang voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die een permanente bron van vernieuwende ideeën zijn waarvan de regeringsleden gebruik kunnen maken in hun bevoegdheidsdomein (zie meer bepaald het programma *Prospective Research for Brussels*).

Een efficiënt en samenhangend wetenschapsbeleid ten dienste van de beleiden van het Gewest veronderstelt de medewerking van de volledige Regering. Het is uitermate wenselijk dat alle departementen een beroep doen op de diensten van de Raad, zoals bepaald in de artikelen 4 & 5 van de ordonnantie houdende oprichting van de Raad.

3.6. Communicatiebeleid

Ondanks verschillende informatieacties die reeds werden ondernomen, blijven zowel het gewestelijk wetenschapsbeleid en in het bijzonder de rol van de RWBbhg weinig bekend. Dit heeft als gevolg een sub-optimale aanwending van de opportuniteiten die zowel aan de actoren van het onderzoek als aan de overheid zelf worden geboden.

Het ondergebruik van de Raad door de regering is in dit opzicht een voorbeeld.

Derhalve beveelt de Raad een aantal maatregelen aan zoals :

- de installatie van een specifieke website voor gewestelijk wetenschapsbeleid, met hierin informatie over de I.W.O.I.B.-programma's, Europese opportuniteiten en ook de activiteit van de RWB^{bhg}. Het zou overigens interessant zijn dat het Gewest studies inleidt met betrekking tot de mogelijke criteria voor het evalueren van de weerslag van het door het Gewest gesubsidieerde onderzoek, meer bepaald op het vlak van rechtstreekse en onrechtstreekse werkgelegenheid.
- het regelmatig bijwerken en verspreiden van « *Brussels O & O Cartography* »;
- het jaarlijks publiceren van een verslag van I.W.O.I.B. waarin de vervaldata van de steunprogramma's worden herinnerd maar ook en vooral de bestemming van de toegekende subsidie en het resultaat van de acties (zie bijvoorbeeld de jaarverslagen van de voormalige I.W.O.N.L.);
- de organisatie met de geïnteresseerde betrokkenen (onderzoeksgroepen, bedrijven, beroepsfederaties, collectieve onderzoekcentra, B.A.O., ministeriële departementen,...) van informatiebijeenkomsten over specifieke onderwerpen van gemeenschappelijk belang (nieuwe regionale initiatieven, Europese programma's...)
- de voortzetting van het regelmatig publiceren van het jaarverslag van de RWBbhg en zijn toenemende participatie aan elk evenement dat verband houdt met het wetenschapsbeleid, zowel nationaal als Europees en gewestelijk, en dat zijn bekendheid kan bevorderen.

4. Conclusies

In de loop van deze vier jaar werd er vooruitgang geboekt om instrumenten in te stellen voor de ondersteuning van het wetenschapsbeleid (wettelijk kader van ordonnanties en besluiten, Raad voor het Wetenschapsbeleid, Instituut voor de aanmoediging van wetenschappelijk onderzoek en innovatie). Na een eerste budgettaire inspanning die wees op een politieke wil, heeft de regering het convergentieplan verwaarloosd en kon zij derhalve geen gevolg geven aan nieuwe initiatieven zoals het instellen van excellentienetwerken.

Dit gebrek aan voluntarisme ten gunste van O & O en Innovatie zou op middellange termijn uiterst ongunstige sociaal-economische gevolgen voor het Gewest kunnen hebben.

Het is van belang dat de regering dringend weer een **budgettair beleid** zou voeren dat

aangepast is aan de plaats en aan de gewettigde ambities van Brussel binnen Europa.

Enkel op die manier zal het Gewest een doeltreffend **wetenschapsbeleid** kunnen voeren dat onmisbaar is voor zijn ontwikkeling en voor zijn bestaan binnen het Europa der Kennis.

Voorzien van de nodige financiële middelen, zal het Gewest dit doeltreffend en evenwichtig beleid kunnen voeren waarin volgende aspecten zijn opgenomen :

- jongeren voorlichten over het belang van wetenschappelijke en technische loopbanen;
- het onderzoek met al dan niet economische finaliteit aanmoedigen, ondernomen bij academische instellingen, collectieve of privé centra, en ook samenwerking tussen de betrokkenen in de hand werken;
- de oprichting van innoverende bedrijven of activiteiten met een hoge kenniswaarde steunen, die goed aangepast zijn aan de economie van een stadsgewest;
- zijn verdiende plaats innemen in de Europese onderzoeksruimte en zich openen voor internationale samenwerking.

Adviezen van de Raad

- **Advies nr. 1** daterend van 26 februari 2001 « *De stimulering, het beheer, de administratie en de controle van de bij toepassing van het beleid inzake Onderzoek en Innovatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevoerde acties* ».
- **Advies nr. 2** daterend van 29 mei 2001 « *Voorstel van 6de kaderprogramma voorgesteld door de Europese Commissie* ».
- **Advies nr. 3** daterend van 4 september 2001 « *De procedures voor erkenning van excellentienetwerken en bepaling van de sleutelacties ter ondersteuning* ».
- **Advies nr. 4** daterend van 2 oktober 2001 « *Ontwerp van ordonnantie betreffende de aanmoediging en de financiering van het wetenschappelijk onderzoek en de technologische innovatie* ».
- **Advies nr. 5** daterend van 5 maart 2002 « *Ontwerp van besluit houdende uitvoering van de ordonnantie betreffende de aanmoediging en de financiering van het wetenschappelijk onderzoek en de technologische ontwikkeling* ».
- **Advies nr. 6** daterend van 28 mei 2002 « *Ontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende uitvoering van de ordonnantie betreffende de aanmoediging en de financiering van het wetenschappelijk onderzoek en van de technologische innovatie* ».
- **Advies nr. 7** daterend van 10 december 2002 « *Voorontwerp van ordonnantie houdende oprichting van het Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Onderzoek en de Innovatie van Brussel* ».
- **Advies nr. 8** daterend van 27 mei 2003 « *Mededeling van de Europese Commissie : « De rol van de universiteiten in het Europa der kennis* ».
- **Advies nr. 9** daterend van 8 juli 2003 « *Mededeling van de Europese Commissie betreffende « Investeren in onderzoek : actieplan voor Europa » (Objectief 3 %)*.
- **Advies nr. 10** daterend van 9 december 2003 « *Besluitontwerp van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bepaling van de personeelsformatie van het Instituut ter bevordering van het Wetenschappelijk Onderzoek en de Innovatie in Brussel* ».
- **Advies nr. 11** daterend van 20 april 2004 « *Evolutie van de financiering van het Wetenschapsbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* ».
- **Advies nr. 12** daterend van (20 april 2004?) « *Balans 2000-2004 en vooruitzichten tot slot van het eerste mandaat van de Raad voor het Wetenschapsbeleid* ».